

Warszawa, 9 maja 2025 r.

Szanowny Pan
Arkadiusz Chęciński
Współprzewodniczący Komisji Wspólnej
Rządu i Samorządu Terytorialnego

Szanowny Panie Przewodniczący,

13 marca br. wystosowaliśmy do Pana list w sprawie postulatów strony samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego (KWRiST), dotyczących finansowania niepublicznej oświaty.

Do dzisiaj nie otrzymaliśmy odpowiedzi, a jak informują media, 23 kwietnia przedłożyli Państwo stronie rządowej **kolejne propozycje ograniczenia funkcjonowania i finansowania niepublicznych szkół i przedszkoli**. Zanim odniesiemy się do poszczególnych propozycji, chcemy zwrócić uwagę na fakt, który zaniepokoił nas na równi z Państwa postulatami.

W dokumencie pt. „Propozycje strony samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Konieczne zmiany w systemie finansowania zadań samorządu terytorialnego w obszarze oświaty i wychowania” piszą Państwo m.in.:

*Samorząd powinien posiadać wyłączną kompetencję w zakresie możliwości udzielenia bądź odmowy udzielenia zezwolenia na założenie placówek **publicznych** (szkoły/przedszkola) prowadzonych przez inne niż jst podmioty (jeżeli ma miejsca dla uczniów w swoich placówkach).*

W wywiadzie udzielonym Portalowi Samorządowemu prostuje Pan wspomniany fragment, wyjaśniając, że w rzeczywistości chodzi Państwu o zezwolenia na zakładanie **zarówno publicznych, jak i niepublicznych** szkół i przedszkoli. Błąd w dokumencie tłumaczy Pan następująco:

To wynik pośpiechu, ponieważ to pismo powstawało w nocy (sic!), w przeddzień posiedzenia Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Szanowny Panie Przewodniczący,

szkoły niepubliczne działają **od ponad 35 lat**. Propozycje, które mogą doprowadzić do ich zamknięcia, zostały spisane **w jedną noc**, poprzedzającą Państwa spotkanie z przedstawicielami rządu.

Ujawnione przez Pana informacje o okolicznościach, w jakich przygotowywane są postulaty samorządów, rodzą **pytania o standardy pracy strony samorządowej** – zwłaszcza, że z dokumentu przekazanego stronie rządowej nie wynika, by zawarte w nim propozycje rewolucyjnych zmian w systemie oświaty, mających poważne konsekwencje dla setek tysięcy dzieci i ich rodziców, zostały poprzedzone szczegółowymi analizami, w tym oceną potencjalnych skutków wdrożenia

proponowanych rozwiązań. Procesowi tworzenia postulatów przez samorządy nie towarzyszyły ponadto jakiegokolwiek konsultacje z organami prowadzącymi szkoły niepubliczne. W naszym odczuciu to **przykład braku szacunku** dla uczniów, ich rodziców i nauczycieli – równoprawnych członków Państwa wspólnot samorządowych, którzy od ponad trzech dekad rozwijają nasze szkoły, wzbogacając ofertę edukacyjną skierowaną do lokalnych społeczności.

Zważywszy, w jakich warunkach powstają kolejne propozycje strony samorządowej KWRiST, nie może dziwić, że budzą one coraz większe zdumienie w środowisku oświaty niepublicznej. Poniżej odnosimy się do wybranych postulatów, które przekazali Państwo stronie rządowej.

Propozycja strony samorządowej:

Samorząd powinien posiadać wyłączną kompetencję w zakresie możliwości udzielenia bądź odmowy udzielenia zezwolenia na założenie placówek publicznych [i niepublicznych] (szkoły/przedszkola) prowadzonych przez inne niż jest podmioty (jeżeli ma miejsca dla uczniów w swoich placówkach). Zezwolenie powinno być wydawane na określony czas (np. 5 lat) oraz uwzględniać maksymalną liczbę oddziałów i uczniów.

Placówki tego typu nie mogą się rozrastać w niekontrolowanym tempie (placówka zakładana dla deklarowanej liczby uczniów, następnie przyjmuje ich kilkakrotnie więcej a samorząd musi przekazywać dotację na tych uczniów).

W przypadku placówek już istniejących samorząd powinien otrzymać prawo cofnięcia wydanego zezwolenia lub ograniczenia liczby uczniów, którzy mogą zostać przyjęci do placówki (oczywiście z zachowaniem terminu na wygaszenie działalności placówki np. 4 lata).

Powyższe propozycje są nie mniej bulwersujące, niż Państwa poprzedni postulat, aby dotacja przysługiwała tylko tym szkołom niepublicznym, które w opinii samorządu uzupełniają sieć szkół. Podobnie jak w naszym poprzednim liście, przypominamy, że zgodnie z art. 70 ust. 3 Konstytucji:

Rodzice mają wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne. Obywatele i instytucje mają prawo zakładania szkół podstawowych, ponadpodstawowych i wyższych oraz zakładów wychowawczych.

W świetle zagwarantowanej Konstytucją wolności wyboru, nie do zaakceptowania jest propozycja uzależnienia możliwości założenia szkoły od decyzji samorządu. **O tym, czy szkoła niepubliczna jest potrzebna czy nie, powinni decydować mieszkańcy**, wybierając ją dla swoich dzieci lub rezygnując z takiej możliwości.

Nasze zdumienie budzi ponadto czasowy charakter proponowanego zezwolenia i możliwość jego cofnięcia. **Uważamy, że to celowy zabieg, mający na celu zniechęcenie do wybierania szkół, które mogłyby zostać zlikwidowane z przyczyn od nich niezależnych**, mimo spełnienia wymogów przewidzianych prawem. Ilu rodziców zaryzykuje wybór szkoły niepublicznej, wiedząc że samorząd będzie mógł ją zamknąć z sobie tylko znanych powodów, zmuszając ich do szukania nowej placówki dla swojego dziecka w trakcie jego edukacji?

W tym miejscu należy także zapytać, kto zdecyduje się na prowadzenie szkoły, będącej **na łasce i niełasce samorządowców**? Każdy, kto miał okazję planować długoterminowe przedsięwzięcie wie, jak ważne jest szacowanie jego kosztów. Także założenie szkoły poprzedzane jest kalkulacją kosztów jej funkcjonowania w dłuższej perspektywie. Dużych środków – rzędu kilkuset tysięcy złotych – wymaga zwłaszcza dostosowanie budynku do potrzeb dzieci i do wymogów stawianych instytucjom edukacyjnym. Przy krótkim okresie obowiązywania zezwolenia jakiegokolwiek inwestycje staną się nieracjonalne, a założyciele szkoły nie będą w stanie uzyskać kredytu.

Podsumowując, efektem proponowanych przez Państwa zmian byłoby poważne osłabienie niepublicznych szkół oraz ich likwidacja na masową skalę, a **zagwarantowany Konstytucją wybór szkoły innej niż publiczna stałby się fikcją**.

Propozycja strony samorządowej:

Szkoły niepubliczne, które uzyskują środki publiczne powinny podlegać wnikliwej kontroli ze strony JST zarówno co do liczby uczniów i organizacji oddziałów, jak i rodzaju wydatków jakie pokrywają ze środków publicznych. Ograniczone są możliwości kontrolne JST i brak jest możliwości wstrzymania dotacji dla szkół niepublicznych w związku z wdrożeniem kontroli.

Obecnie obowiązujące przepisy, znacznie utrudniają możliwość wyegzekwowania zwrotu dotacji pobranych nienależnie, w nadmiernej wysokości czy też wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem przez JST (organ dotujący nie ma możliwości wstrzymania wypłaty dotacji bez wydania decyzji administracyjnej).

Szkoły niepubliczne **są kontrolowane** przez jednostki samorządu terytorialnego na zasadach przewidzianych prawem w zakresie prawidłowości pobrania i wykorzystania dotacji.

Przypominamy, że zgodnie z art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 27.10.2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz.U. z 2025 r., poz. 439) to organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, w drodze uchwały, ustala tryb udzielania i rozliczania dotacji, o których mowa w art. 15-21, art. 25, art. 26, art. 28-31a i art. 32, oraz tryb przeprowadzania kontroli prawidłowości ich pobrania i wykorzystania, w tym zakres danych, które powinny być zawarte we wniosku o udzielenie dotacji i w rozliczeniu jej wykorzystania, termin przekazania informacji o liczbie odpowiednio dzieci objętych wczesnym wspomaganiem rozwoju, uczniów, wychowanków, uczestników zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, uczniów objętych branżowym szkoleniem zawodowym lub słuchaczy kwalifikacyjnych kursów zawodowych, o których mowa w art. 34 ust. 2, oraz termin i sposób rozliczenia wykorzystania dotacji.

Zgodnie zaś z art. 36 ust. 2. wspomnianej ustawy, osoby upoważnione do przeprowadzenia kontroli mają prawo wstępu do przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół i placówek oraz wglądu do prowadzonej przez nie dokumentacji organizacyjnej, finansowej i dokumentacji przebiegu nauczania w związku z przekazaną dotacją, a w przypadku szkół, o których mowa w art. 26 ust. 2 [szkoły, w których nie realizuje się obowiązku szkolnego ani obowiązku nauki, czyli dla dorosłych] - także do wglądu do list obecności, o których mowa w art. 26 ust. 3, oraz ich weryfikacji.

Kwestie zwrotu dotacji reguluje z kolei art. 252 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1530, 1572, 1717, 1756, 1907, z 2025 r. poz. 39), którego brzmienie przytaczamy poniżej:

Art. 252.

1. Dotacje udzielone z budżetu jednostki samorządu terytorialnego:

1) wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem,

2) pobrane nienależnie lub w nadmiernej wysokości

- podlegają zwrotowi do budżetu wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, w ciągu 15 dni od dnia stwierdzenia okoliczności, o których mowa w pkt 1 lub pkt 2.

2. W przypadku, gdy termin wykorzystania dotacji, o których mowa w ust. 1, jest krótszy niż rok budżetowy, podlegają one zwrotowi w terminie 15 dni po upływie terminu wykorzystania dotacji.

3. Dotacjami pobranymi w nadmiernej wysokości są dotacje otrzymane z budżetu jednostki samorządu terytorialnego w wysokości wyższej niż określona w odrębnych przepisach, umowie lub wyższej niż niezbędna na dofinansowanie lub finansowanie dotowanego zadania.

4. Dotacjami nienależnymi są dotacje udzielone bez podstawy prawnej.

5. Zwrotowi do budżetu jednostki samorządu terytorialnego podlega ta część dotacji, która została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem, nienależnie udzielona lub pobrana w nadmiernej wysokości.

6. Odsetki od dotacji podlegających zwrotowi do budżetu jednostki samorządu terytorialnego nalicza się poczynszy od dnia:

1) przekazania z budżetu jednostki samorządu terytorialnego dotacji wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem;

2) następującego po upływie terminów zwrotu określonych w ust. 1 i 2 w odniesieniu do dotacji pobranej nienależnie lub w nadmiernej wysokości.

Jako przedstawiciele organizacji oświaty niepublicznej jesteśmy otwarci na rozmowę w sprawie ewentualnych trudności, jakich doświadczają samorządy ze strony szkół niepublicznych, kontrolując prawidłowość pobrania i wykorzystania dotacji. Z chęcią dowiemy się także, jaka jest skala tego zjawiska – **nie są nam bowiem znane przypadki**, w których takie zastrzeżenia zostałyby skierowane pod adresem naszych szkół, a z informacji publikowanych w mediach nie wynika, by taki problem pojawił się w związku z działalnością innych niepublicznych szkół dla dzieci i młodzieży. Należy także podkreślić, że znakomita większość wspomnianych placówek wykorzystuje środki publiczne w sposób prawidłowy. Oczywiście jest jednak, że samorząd powinien mieć narzędzia, by reagować na nieliczne przypadki nieprawidłowości.

Szanowny Panie Przewodniczący,

Z niepokojem obserwujemy kolejne inicjatywy samorządów, zmierzające do ograniczenia funkcjonowania i finansowania niepublicznej oświaty. Niezrozumiały jest dla nas fakt, że **proponowane przez Państwa rozwiązania konsekwentnie ignorują zagwarantowaną w Konstytucji wolność wyboru szkoły** i zmierzają do podporządkowania samorządom wszystkich szkół w Polsce. Nie potrafimy też zaakceptować sposobu, w jaki pracują Państwo nad propozycjami zmian w oświacie, nie licząc się z tym, że każda taka zmiana oznaczałaby prawdziwą rewolucję w życiu setek tysięcy Polaków.

Niezmiennie jednak deklarujemy wolę współpracy z Państwem na rzecz bardziej racjonalnego finansowania polskiej oświaty i doskonalenia jakości edukacji w Polsce. Nie mamy wątpliwości, że

droga do tego celu nie wiedzie przez konfrontację z niepubliczną oświatą, ale **przez otwarty dialog i działania pozytywne**, nakierowane na wzmocnienie polskich szkół i przedszkoli.

Mamy nadzieję, że – inaczej niż to miało miejsce dotychczas – zaproszą nas Państwo do udziału w dyskusji o przyszłości polskiej szkoły. Liczymy na to, że nie jest Państwu obojętny punkt widzenia naszych uczniów, ich rodziców i pracowników naszych szkół – którzy są zarazem mieszkańcami zarządzanych przez Państwa gmin i powiatów. **Wszystko, co ich dotyczy, powinno być rozstrzygane w sposób transparentny, na oczach opinii publicznej, nie zaś za zamkniętymi drzwiami Państwa gabinetów.**

Z poważaniem,

Bartosz Tymiński

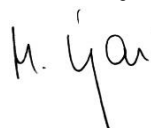
Prezes
Społecznego Towarzystwa
Oświatowego

Magdalena Wontek

KRAJOWE FORUM
OŚWIATY NIEPUBLICZNEJ
PREZES ZARZĄDU
Magdalena Wontek

Prezes
Krajowego Forum Oświaty
Niepublicznej

Mateusz Krajewski

Prezes
Związku Pracodawców
Edukacji

Do wiadomości:

- Pani Barbara Nowacka, Ministra Edukacji
- Pan Tomasz Siemoniak, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Współprzewodniczący Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego